

Vantaan kaupungin lausunto lukion opetussuunnitelman perusteiden alaluvun 4.2 Oppimisen tuki ja erityisopetus luonnoksesta

Lukiolain oppimisen tukea ja erityisopetusta koskevien muutosten johdosta Opetushallitus on valmistellut päivitysluonnoksen lukion opetussuunnitelman perusteiden lukuun 4.2 Oppimisen tuki ja erityisopetus. Opetushallitus on pyytänyt Lausuntopalvelun kautta Vantaan kaupungin näkemyksiä ja kehittämisehdotuksia opetussuunnitelmien perusteiden luonnoksesta aikavälillä 16.12.2024-22.1.2025.

4.2 Oppimisen tuki ja erityisopetus

Vantaan kaupunki on samalla kannalla luonnosesityksen kanssa, että oppimisen tuen pääpainon on hyvä olla helposti saavutettavassa tuessa.

Raja erityisopettajan antaman oppimisen tuen ja erityisopetuksen välillä on epäselvä, sillä samat tuen muodot, kuten opiskelustrategioissa ohjaaminen ovat kyseessä molemmissa tilanteissa. Missä vaiheessa opiskelija siirtyy erityisen tuen piiriin ja milloin tulee tällaisessa esimerkkitapauksessa tehdä hallintopäätös, koska tuen muoto on kuitenkin sama?

Valtakunnallisesti yhteneväisen ja laadukkaan oppimisen tuen ja erityisopetuksen varmistamiseksi Vantaan kaupunki toivoo, että Opetushallitus järjestää kunnille koulutuksia ja infoja, joissa käydään läpi mahdollisia tulkintakysymyksiä, mikäli niitä ei tarkenneta opetussuunnitelman perusteissa. Tällaisia teemoja olisivat mm. tietojen siirtyminen, hallintopäätöksen valmisteluprosessi, tukitoimien kirjaaminen, opiskelujen poikkeava järjestäminen jne. Lisäksi on tärkeää, että Opetushallitus laatii yhtenäisen pohjan erityisopetuksen hallintopäätöksiä varten. Jos tulkintoja ja toimintatapoja ei tarkenneta tai tarjota riittäviä koulutuksia/infoja, on koko uudistuksen eräs kantava ajatus eli yhteneväinen ja laadukas oppimisen tuki ja erityinen tuki vaarassa.

4.2.1 Oppimisen tuki

Opiskelijan *yksilöllisiin* tuen tarpeisiin vastaaminen kuulostaa melko vahvalta lupaukselta, vaikka onkin toki lähtökohtaisesti hyvä periaate.

Luonnoksen mukaan ”tukitoimet toteutetaan opetushenkilöstön yhteistyönä aineenopettajan antamana tukiopetuksena...” Tästä voisi saada käsityksen, että aineenopettajan tuki olisi vain tukiopetusta, mutta tämä ei liene tarkoituksenmukaista, sillä yksi tärkeimmistä aineenopettajan antaman tuen muodoista on oppitunneilla annettava tuki.

Lukiolain mukaan *Tukitoimet ja niiden mahdolliset muutokset kirjataan opiskelijan pyynnöstä henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan* (lukiolaki 28 § 2 mom.) ja opetussuunnitelman perusteiden luonnoksen mukaan *Tukitoimista vastaava opettaja huolehtii siitä, että opiskelijalla on tieto mahdollisuudesta saada tukitoimet kirjattua*. Vantaan kaupunki toivoo lakitekstin tulkintaan vielä opetussuunnitelman perusteita tarkempia tarkennuksia: Miten opiskelijan on tarkoitus pyytää tukitoimien kirjaamista? Tuleeko opiskelijan pyyntö kirjata johonkin vai

voidaanko ajatella, että jos opiskelija ei erikseen kiellä tukitoimien kirjaamista niin ne tulee kirjata? Tämä olisi varmasti opiskelijan etu. Mikäli opiskelija ei pyyntöä tee, voidaanko tuen tarpeesta kuitenkin tehdä opiskelijan tietoihin henkilöstölle näkyviä merkintöjä, esimerkiksi oppimisen tuen välilehdelle? Onko tukitoimet kirjattava nimenomaisesti opiskelijan henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan, jonka sisältö on kaikille opiskelijoille sama ja jota opiskelija itse täyttää, vai voidaanko tukitoimet kirjata erilliselle tuen lomakkeelle/ välilehdelle wilmassa?

Opetussuunnitelman perusteiden luonnoksen mukaan *Opiskelijalla ei kuitenkaan ole velvollisuutta ottaa vastaan oppimisen tukea*. Olisiko tässä selvyiden vuoksi syytä määritellä, että opiskelijalla ei ole velvollisuutta ottaa vastaan myöskään erityistä tukea?

4.2.2 Erityisopetus

Perusteluonnoksen mukaan *lukiokoulutuksen järjestäjän on selvitettävä ja arvioitava opiskelijan erityisopetuksen tarve perusopetuksen aikana tehdyn päätöksen pohjalta*. Edellä kuvatusta jää Vantaan kaupungin mielestä epäselväksi, laaditaanko opiskelijalle aina hallintopäätös (kielteinen tai myönteinen), jos hänellä on ollut erityisopetuksen tarve perusopetuksen aikana, vai riittääkö ainoastaan arviointi ja oppimisen tuen kirjaus. Kuinka toimitaan siinä tapauksessa, jos opiskelija ei anna lupaa kirjaukseen?

Vantaan kaupungin mielestä lukiokoulutuksen opetussuunnitelman perusteissa tulisi avata tarkemmin tai vaihtoehtoisesti valtakunnallisesta päätöspohjasta tulisi käydä ilmi, millainen selvitys/ lausunto todennettuihin oppimisvaikeuksiin vaaditaan ja millä kriteereillä määritellään todennetut erityisopetuksen tarpeet. Luonnoksessa oleva määritelmä *“Lukion aikana oppimisvaikeudet voidaan todentaa esimerkiksi seulojen ja testien perusteella”* ei vielä rajaa selkeästi sitä, millaiset testien perusteella todennetut oppimisvaikeudet todella vaativat erityisopetusta, ja milloin on kyse kapea-alaisista oppimisvaikeuksista, jolloin tavanomainen oppimisen tuki on riittävää.

4.2.3 Opiskelun poikkeava järjestäminen, avustajapalvelut ja yksilölliset erityisjärjestelyt

Perusteluonnoksen mukaan *Tukea tarvitsevalle opiskelijalle turvataan mahdollisuus osoittaa osaamistaan eri tavoin esimerkiksi tilanteissa, joissa kirjallinen tuottaminen on haastavaa*. Vantaan kaupunki esittää, että tämän yhteyteen lisätään kappaleen 4.2.1 tapainen kirjaus, jossa todetaan, että mahdollisuus osaamisen poikkeavaan osoittamiseen ei ole suunnattu tilanteisiin, jossa kirjallinen tuottaminen on opiskelijan omien valintojen tai poissaolojen vuoksi haastavaa.

4.2.4 Paikallisesti päätettävät asiat

Vantaan kaupunki toivoo, että erityisopetuksen hallintopäätökselle laaditaan valtakunnallisesti yhtenäinen päätöspohja.

On hyvä, että tukitoimien ja erityisopetuksen tarpeen arviointiin jää myös paikallista liikkumavaraa, mutta erityisopetuksen ja oppimisen tuen väliseen rajanvetoon ja kriteereihin toivottaisiin myös valtakunnallista tarkennusta.

Luonnoksesta jää vielä hiukan epäselväksi, miten voidaan paikallisesti linjata tukitoimien ja erityisopetuksen kirjaamisesta henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan, jos sekä oppimisen

tuen että erityisopetuksen kirjaaminen hopsiin tehdään opiskelijan pyynnöstä. Voidaanko tukitoimien kirjaamiseen käyttää paikallisia tuen lomakkeita, vai onko kyseessä oltava aina juuri henkilökohtainen opintosuunnitelma, jonka runko on käytännössä kaikille opiskelijoille sama ja johon opiskelija voi itse täyttää tietoa tuen tarpeistaan.

Muut huomiot

Ei ole LOPS-asia mutta valtakunnan tasolla tulee pikimmiten laatia esim. Kosken yhteyteen toiminnallisuus, johon perusopetuksen järjestäjä liittää perusopetuksen aikana tehdyn erityisen tuen päätöksen toisen asteen käytettäväksi. Jos tällaista toiminnallisuutta ei laadita ja asia vyörytetään koulutuksen järjestäjän ratkaistavaksi, ei yhteismitallinen oppimisen tuki ja erityinen tuki voi toteutua puuttuvien tietojen vuoksi.

Lausunnon tiivistelmä

Luonnoksessa esitetty oppimisen tuki, erityisopetus ja paikallisesti päätettäviin asioihin kuuluvat sisällöt ovat pääosin kannatettavia. Vantaan kaupunki toivoo vielä joitakin täsmennyksiä oppimisen tuen ja erityisopetuksen rajanvetoon ja kriteeristöön, jotta tuen prosessit ja järjestäminen eivät ole niin tulkinnanvaraisia. Päätösprosessiin ja tiedonsiirtoon kaivataan myös valtakunnallista mallia.